

Kent ormanlarının Türkiye'deki gelişimi ve hukuki durumu

Serhun SAĞLAM¹, Osman Devrim ELVAN^{2*}

¹ İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi, Orman Amenajmanı Anabilimdalı, İstanbul, Türkiye.

^{2*} İstanbul Üniversitesi, Orman Fakültesi, Çevre ve Orman Hukuku Anabilimdalı, İstanbul, Türkiye.

*Sorumlu yazar: elvan40@istanbul.edu.tr

Geliş Tarihi: 15.11.2016

Kabul Tarihi: 11.10.2017

Özet

Çalışmanın amacı: Sürekli bir gelişim halinde olan kent ormanının kavramının, Türkiye'de ve dünyada geldiği seviye araştırılmıştır. Bununla birlikte, Türkiye'de kent ormanı kavramının hukuki olarak ele alınması ve bu noktadaki hukuki eksiklikler irdelenerek çözüm önerilerinde bulunulması amaçlanmıştır.

Çalışma alanı: Türkiye sınırları içinde kent ormancılığı uygulamalarını yapıldığı alanları kapsamaktadır.

Materyal ve Yöntem: Çalışmada öncelikle dünyada kent ormanı kavramının ortaya çıkışı ve gelişim süreci araştırılmıştır. Kent ormancılığının Türkiye'deki gelişimi ve konu ile ilgili yapılan tanımlar ve uygulamalar araştırılmıştır. Son aşamada ise kent ormancılığının hukuki boyutu normlar hiyerarşisine göre ele alınarak, kent ormanından beklenen hedeflerin yasal mevzuat açısından ne durumda olduğu incelenmiştir.

Sonuçlar: Türkiye'de bu tür alanların yönetimi ve sorumluluğu konusunda farklı kamu kurum ve kuruluşlar arasında karmaşa yaşanmaktadır. Kent ormanlarının asıl işletmecisi konumunda olan belediyelerin gelişmiş ülkelerdeki örnekleri yeterince incelemeye anlaşılmıştır. Kent ormanları devlet ormanları bünyesinde kullanıma açılan yerlerdir ve aslen mesire yeri statüsündedir. Kent ormanlarının kontrolsüz kullanımı devlet ormanları üzerindeki baskıyı artırmaktadır.

Araştırma vurguları: Kent içi ve çevresi yeşil alanların tahrip olmaması için yerel yönetimler ve orman idaresi birlikte hareket etmelidir. Bu alanların planlanmasında sosyal ve çevresel fonksiyonlar birincil amaç olmalıdır. Bir yere kent ormanı demek onu toplumun farklı amaçlar için kullanabileceği anlamına gelmemektedir.

Anahtar kelimeler: Kentleşme, kent ormancılığı, yasal düzenlemeler

Progress of urban forests in Turkey and legal aspect

Abstract

Aim of study: The level at which the concept of urban forest, which is constantly developing, has reached in Turkey and in the world has been researched. At the same time, it is aimed that the concept of urban forest in Turkey is considered from the legal aspect and the legal deficiencies in this point are examined and suggestions for solutions are made.

Area of study: It covers the areas where urban forestry practices are implemented within the borders of Turkey.

Material and Methods: In the study, firstly, the emergence of the concept of urban forest and the development process are examined in the worldwide. The development of the urban forestry in Turkey and the definitions and applications related to the subject were researched. Finally, the legal aspects of urban forestry is examined according to the hierarchy of norms, and what is expected from the urban forest in terms of legal legislation has been examined.

Main results: In Turkey, there is a lot of confusion between different public institutions and organizations regarding the management and responsibility of such areas. It has been understood that the municipalities which are the main operators of the urban forests have not sufficiently studied the examples in developed countries. Urban forests are places of use in the state forests and originally occupied by the status of recreational area. Uncontrolled use of urban forests increases the pressure on state forests.

Research highlights: Local authorities and forestry directorates should work together to avoid destroying the green areas which is in urban and peri-urban areas. Social and environmental functions should be the primary goals in planning these areas. Once a forest accepted as an urban forest, it does not make it available for the community for different kind of uses.

Keywords: Urbanization, Urban forestry, Legal regulations.

Giriş

Ekonominin her alanda itici güç olduğu dünyamızda, önemli ekonomik aktörlerden biri de kentlerdir. Kentler, özellikle 19. yüzyılda ve 20. yüzyılın başlarındaki endüstrileşme ve bunun sonucunda oluşan iş olanakları nedeniyle göçlerin etkisi altında kalmıştır (Beauchemin, C. and B. Schoumaker, 2005; Gu et all, 2007; Zhang and Song, 2003). Kentlere plansızca başlayan göçler sonucu, başlarda sağlıklı yaşam koşulları nedeniyle ölümler doğum oranının üzerine çıkmış ve insan popülasyonunda kısa süreliğine de olsa azalma yaşanmıştır. Sonraları, çalışma ve yaşam koşullarının düzelmesi ile kentlerde yaşayan insan popülasyonu artmaya başlamış ve son elli yılda dünyamız beklentilerin ötesinde bir kentleşme oranına ulaşmıştır. 1900'lü yıllarda sadece % 14 civarında bir kentleşme mevcutken, 1950'li yıllarda insan popülasyonunun kentlerde yaşayan bölümü % 30'a, 2007 yılında ise % 50'ye çıkmıştır. Tahminlerin ötesine geçen bu rakamlar nedeniyle, daha önceki beklentiler 2050 yılı için % 66 olarak revize edilmiştir (UN, 2014). Dünya nüfusu her yıl ortalama 70 milyon artarken birçok yeni megakent oluşmaktadır (UNDP, 2010). Günümüzde 400 den fazla şehrin nüfusu 1 milyonu geçerken, 19 tanesi ise 10 milyonu aşmış durumdadır. Gelişmiş ülkelerde % 74 oranında bir kentleşme varken, bu oran az gelişmiş ülkelerde ise % 44 civarında gerçekleşmiştir.(UNFPA, 2007; UN, 2014).

Benzer bir değişim Türkiye nüfusu içinde geçerlidir. Türkiye'deki insan nüfusunun 1927 yılından beri artışını kesintisiz sürdürmektedir. Son 80 yıllık (1927 - 2016) süre içerisinde ülke nüfusu % 584,9büyürken, Türkiye nüfus büyüklüğü açısından dünyada ilk 20 içindeki yerini almıştır (TÜİK, 2016). Bu artış özellikle 1950'li yıllardan sonra kentsel alanlarda birikmeye başlamıştır. Kent alanlarındaki nüfus, 1950'de % 25'e, 1980'de %43,9'a, 2010'da %75,5'e ve 2016 yılında da % 92,3'e yükselmiştir. Bunun bir sonucu olarak, kentsel nüfus artışında ülkemiz dünyanın ileri gelen ülkelerinden biri olmuştur. (Demir and Çabuk, 2010, TÜİK, 2016)

Türkiye'de kentleşme çoğunlukla iç göçün bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. 1945-2000 yılları arasında 55 yıllık dönemde Türkiye nüfusu 3 kat artış gösterirken, kent alanlarındaki artış 10 kat olarak gerçekleşmiştir. 1980-2000 döneminde kırsal nüfus 25 milyondan 23 milyona düşerken, kentli nüfus 19,6 milyondan 44 milyona çıkmıştır. (Başel, 2007). 06/12/2012 tarihli 6360 sayılı Yasa ile birçok Büyükşehir kurulmuş, yeni ilçeler oluşturulurken birçok köy mahalle statüsüne geçmiştir. Bunların bir sonucu olarak; il ve ilçe merkezlerinde yaşayan nüfusun oranı 2014 yılında %91.8'e, 2015 yılında %92.1 ve 2016 yılında 92.3'e yükselirken belde ve köylerde ikamet edenlerin oranı ise %7.7 civarında olduğu tespit edilmiştir (URL1, 2016).

Nüfustaki bu değişim, yerleşim yerlerinin büyümesine ve arazim kullanım şeklinin değişimine neden olurken, mevcut yeşil alanlardan bir kısmının yerleşim ve transport alanları gibi yapay alanlara dönüşmesine neden olmuştur. Çoğunlukla kırsal alanlardan kent alanlarına doğru gerçekleşen bu göçlerin meydana getirdiği yeni yaşam alanları birçok çevre sorununu da beraberinde getirirken, hem eğitim seviyesinin artması hem giderek azalan yeşil alanlara olan ihtiyaç kent içi ve civarındaki yeşil alanlardan beklentisinin artmasına ve çeşitlenmesine neden olmuştur (Sağlam, 2012). Kent alanlarındaki büyüme, çevresindeki ve kent içinde kalan yeşil alanlar üzerinde birçok açıdan (ekolojik, ekonomik, sosyal, ve politik) etkilerinin olması, diğer bir ifadeyle, kentlinin beklentisine göre kullanım tipini (rekreasyon, estetik vb..) değiştirmesi, yeşil alanların daha çok "kentleşmesine" sebep olmuştur (Raundrup et al., 2005). Günümüzde, kent alanlarındaki yeşil yapılara olan ilginin artışı, bu konuda çalışan birçok uzmanlık alanının gelişimini sağlarken, bu durum ise yeni kavram ve terimlerin doğmasına neden olmuştur (Kennedy et al., 1998 ; Konijnendijk, 2003 ; Randrup et al., 2005). Kentteki en ufak yeşil bitkiden kentin tamamındaki yeşil yapıyı göz önünde bulunduran uzmanlık alanları ve kavramlardan bazıları; kent ekolojisi, kent tarımı ve kent ormancılığı olarak

sıralanırken, "Kent ormanı/Kent ormancılığı" kavramları bu bağlamda öne çıkan araştırma alanlarının başında gelmektedir.

Kentleşmenin hızla devam ettiği dünyamızda, bir ihtiyaç olarak ortaya çıkan kent ormancılığı/ormanı kavramı çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Ormancılık açısından hala gelişmekte olan kent ormanı kavramının dünyada ve ülkemizde yaşadığı süreçler incelendiğinde, kavram karmaşasının devam ettiği görülmektedir. Bu çalışma ile sürekli bir gelişim süreci halinde olan kent ormanı kavramının, dünyada ve Türkiye'de geldiği aşama araştırılmıştır. Bununla birlikte, ülkemizde kavramın ulaştığı noktada kent ormanı konusunda yasal mevzuatın ihtiyaçları karşılama açısından ne durumda olduğunu araştırmak amaçlanmıştır.

Materyal ve Yöntem

Araştırmanın temelini kent ormanı/ormancılığı kavramı ve hukuki durum oluşturmaktadır. Çalışmada öncelikle dünyada kavramın ortaya çıkışı ve gelişimi üzerinde durulmuştur. Gelişim süreci içinde kavramın farklı ülkelerde nasıl anlaşıldığı ve tanımlandığı irdelenmiştir. Kent ormancılığının Türkiye'deki gelişimi ve konu ile ilgili yapılan tanımlar ve uygulamalar araştırılmıştır. Son aşamada ise hukuki açıdan durum ele alınmıştır. Dünyada ve ülkemizde kavramın nasıl anlaşıldığı ve hukuki sürecin ve uygulamanın ülkemizde ihtiyaca ne ölçüde cevap verebildiği irdelenmiştir.

Bulgular ve Tartışma

Kent Ormancılığı Ve Kent Ormanlarının Gelişimi

Kent ormancılığı kavramı 1965 yılında ilk olarak Kanada'da Jorgenson tarafından dile getirilmiş (e.g. Johnston, 1996; Randrup et al., 2005, Konijnendijk, 2003) ve kısaca kent alanlarındaki tüm ağaçların yönetimi olarak tanımlanmıştır (Grey and Deneke, 1992). Kentleşme sonucu ortaya çıkan bu konsept, ormancılar, kent plancıları, peyzaj mimarları gibi farklı disiplinlerden uzmanların çalışmaları yaptığı (Sangster et al., 2011) birçok disiplini ilgilendiren ve bütünleştiren

bir konsept haline gelmiştir (Konijnendijk et al., 2006).

Kuzey Amerika'da 1800'lü yıllardan beri planlanan kent ağaç ve ormanları, 1970'ler de ormancılıkta bir disiplin haline gelmiştir (Ricard, 2005). Avrupa'daki kent koruları, park, bahçe ve sokak ağaçlarının yönetimleri ile ilgili çok zengin bir deneyime sahip olmasına karşın, kent ormanı kavramının Avrupa'daki başlangıcı ise 1980'li yıllarda, İngiltere ve Hollanda'daki çalışmalar ile olmuştur (Raundrup et al., 2005). Konu ile ilgili birçok konferans araştırma ve çalışma grubu kurulmuştur. İngiltere'de kentlerdeki ağaçların dikimi, korunması ve yönetimi konuları başta olmak üzere birçok çalışma alanını bünyesinde barındıran Ulusal Kent Ormancılığı Birimi (NUFU), 1995'de bağımsız bir organizasyon olarak kurulmuştur (NUFU, 1999). İrlanda, İngiltere'den sonra kavramı kabul eden ikinci ülke olmuş ve ilk kent ormancılığı konferansı Dublin'de 1991 yılında gerçekleştirilmiştir. Kent ormancılığı konusunda yeni iş birliği çalışma grupları 1990'lı yıllarda kurulmaya başlanmıştır. Kuzey Ülkeleri Orman Araştırma Birliği Komitesi'nin (SNS) desteklediği, 1996'da Reykjavik'de düzenlenen kent ormancılığı çalışmayı ile Baltık ve Kuzey ülkeleri işbirliği semineri, IUFRO'nun Avrupa'da Kent Ormancılığı toplantısı 1998 yılında yapılmış ve Avrupa Orman Enstitüsü (EFI) tarafından 1990'lı yılların ortasında konu hakkında yapılan araştırmalar işbirliklerinin önde gelenlerini oluşturmuştur. Konu hakkındaki en geniş katılımlı ve büyük iş birliği 1997 yılında Avrupa Birliği çatısı altında kurulan COST Action E12'dir. 2002 yılına kadar Kent Ormanları ve Ağaçları başlığı altında yapılan çalışmalara, 22 ülkeden 100'den fazla uzman katılmış ve konu ile ilgili birçok seminer ve konferans düzenlenmiştir. Avrupa'da kent ormancılığı konusunda referans sayılabilecek ilk kitap da böylece ortaya çıkmıştır. EFI'nin konu ile ilgili çalışmaları sonucu 2001 yılında, Avrupa Kent Ormancılığı Araştırma ve Bilgi Merkezi (EUFORIC) kurulmasının ardından konu ile ilgili çalışmalar daha da

hız kazanmıştır. 1990'lı ve 2000'li yıllarda farklı kurumların destekleri ile artık ormancılık alanında kendinden söz ettiren önemli bir branş haline gelen kent ormancılığı, konunun sosyal yönlerini de araştırma ve çalışmalarına dahil etmiştir. Avrupa'da Kent Ormancılığını araştırmak amacıyla bir topluluk kurulmuştur. Bu topluluk kent ormancılığının temel konularıyla (politika, program, yüksek eğitimi vb.) ilgili çalışmalar yapmaktadır (Konijnendijk, 2003). Hala devam etmekte olan COST.FP 1204. Yeşil Altyapı Yaklaşımı: Kent Ormanların İncelenmesinde ve Yönetilmesinde Çevreyi Toplumsal Yönlerle İlişkilendirmek (Green Infrastructure approach: linking environmental with social aspects in studying and managing urban forests) adlı aksiyon ise Avrupa'daki birçok uzmanın katıldığı büyük organizasyonlardan biri konumundadır.

Kent ormancılığının gelişimi incelendiğinde, başlangıç noktası olarak peyzaj gelişimi ile ruh ve beden sağlığı gibi özellikleri ile öne çıkarken, kentleşmenin neden olduğu çevresel problemler nedeniyle daha çok hava ve ses kirliliği yanında mikro klima değişimleri gibi konular öncelik almaya başlamıştır (Carter, 1995; Nowak et.al 2006; Vos et.al., 2013)

Kent Ormanı kavramı birçok ülkede farklı tanımlanmakla birlikte 1972 de Amerikan Ormanlıklar Birliği kent ormancılığı kavramını "toplumun psikolojik, ekonomik, ve sportif olarak faydalandığı ağaç ve ağaç toplulukları ile kaynaklarının sanatsal, teknolojik ve bilimsel olarak yönetilmesi olduğunu ifade etmiştir. FAO ise Kent ve Kent Çevresi Ormancılığı (Urban and Peri-Urban Forestry -UPF) terimini ortaya koymuştur. Bu tanım ile kent ormanlarını daha geniş bir kapsamda ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Kent içi ve çevresinde bulunan ormanlar, ağaçlık alanlar, parklar, bahçeler, sokaklar ve meydanlardaki tüm ağaçları, gelişmemiş alanları, yolları ve nehir koridorlarını da bu kapsam içinde değerlendirmiştir (Sangster et al., 2011). Miller (1997) ise "Kent

ormancılığını; kent halkına estetik, ekonomik, sosyolojik ve psikolojik açılardan birçok hizmetler sunan, kent ekosistemleri içinde ve/veya etrafındaki orman kaynakları ve ağaçların, yönetimi teknolojisi, bilimi ve sanatıdır" biçiminde tanımlar. Miller (1997), ayrıca kent ormanını da tanımlamıştır. Kent ormanını "küçük toplulukların bulunduğu yörelerden metropolitan bölgelere kadar, toplumların yüksek oranda bulunduğu yerleşim alanları içinde ve çevresinde yer alan bütün odunsu ve ilişkili vejetasyon" olarak tanımlamıştır.

Uzmanlar, kavramın tanımlanmasında benzerlikler olmasına rağmen birçok uzman ve ülke tarafından farklı tanımlamalar yapılmasının temel nedenlerini araştırmışlardır. Konijnendijk (2006), kavramdaki benzerlik ve farklılıkları Kuzey Amerika ve Avrupa'yı karşılaştırarak anlatmaya çalışmıştır. Amerikan kent ormancılığının geçmişinin geleneksel ormancılık ve arborikültür de kökleri mevcut iken, Avrupa ormancılığı daha çok geleneksel ormancılığın ağırlığının hissedildiğini, kent ormancılığı konusunda ki birikimin ise kent çepçep ve parklarda yapılan çalışmalardan bir temeli (kökeni) olduğunu belirtmiştir. Brown (2007) 58 kent ormancılığı tanımını analiz etmiş ve 6 kategori (insanlar, coğrafya, fayda, kaynak, aktivite ve bilim) içinde bu farklılığın özetlenebileceğini söylemiştir.

Kent ormanı ve kent ormancılığı tanımlarının karşılaştırılması, kent yeşil yapılarının tüm elemanlarıyla bu tanımların içine katıldığı fakat her zaman aynı kapsamda olmadığı görülmektedir. Tanımların büyük bir çoğunluğunda birçok durumda odunsu olmayan yapılar ima edilmesine rağmen odunsu elemanlar üzerinde yoğunlaşmıştır. Terimin hala önemli ölçüde tartışılabilir olmasına rağmen, "ağaç temelli yeşil kaynak" Avrupalı uzmanlarca giderek daha fazla kabul görmektedir. Raundrup et al (2005) kavram ile ilgili çalışmada, kent ormancılığı tanımında iki temel kapsamın ortaya çıktığını savunmuştur. Birincisi, daha dar kapsama

sahip olan tanımlamalardır. Bunlar; kent içi ve civarındaki ağaçlık alanlardaki ormancılık faaliyetlerini içeren tanımlardır. İkincisi geniş anlamli ise; sadece ağaçlık alanları ele alan değil bunların yanında ağaç gruplarını ve bireysel ağaçları da (tek ağaçlar) içeren tanımdır

Dünyada kent ormanı kapsamında değerlendirilen yerlerin ve bu yerlerle ilişkili odunsu vejetasyonun kent ormanı olarak değerlendirilmesinde ülkelerin birbirinden farklı kabulleri olduğu anlaşılmaktadır. Bunun en belirgin örneği Amerika ve Avrupa'daki bazı ülkeler arasındaki farklılıktır. Amerika'da, tek başına bir ağaç kent ormanı kavramı içinde değerlendirilirken, bir kısım Avrupa ülkelerinde bu yeterli görülmemiş, bu biçimde bir kabul için ağaçlık alanlar ve ormanlar kent ormanı kapsamında değerlendirilmiştir. Tek bir ağacın kabul görmesi gerektiğini öne sürenlerin büyük bir kısmı, bu ağaçların estetik ve rekreasyonel yönden sundukları hizmetlerin önemine vurgu yapmışlardır. Avrupa ülkelerindeki uzmanlardan bazıları ise, ormanın değerini gösteren özelliklerin başında biyolojik çeşitlilik ve rekreasyonun geldiğini belirtmektedirler (Raundrup et al., 2005). Kent ormanı algısında farklılık yaratan konuların başında ise kentleşme durumu gelmektedir. Kentleşme düzeyinin az olduğu ülkelerde (Finlandiya, İsveç vd.) genellikle geleneksel ormancılık çalışmaları öne çıkmıştır. İngiltere ve Hollanda gibi kentleşmenin daha fazla olduğu ülkelerde ise, kent ormanı/ormancılığı konusundaki çalışmalar artış göstermektedir (Ottisch, 1999). Bu durum kent ormanlarına olan beklentileri belirlemiş ve ülkelerin bakış açısına ve doğal olarak kent ormanı tanımlarına da yansımıştır.

Kent ormancılığı terimi ile ilgili en yaygın ve kabul görmüş bir başka tanım Helms'e ait olan tanımdır. Bu tanıma göre; topluma birçok açıdan (ekonomik, psikolojik, estetik ve sosyolojik) hizmetler sunan, kent ve toplumun oluşturduğu ekosistemler ortamında veya etrafındaki orman kaynakları

ile ağaçların, yönetim, bilimi ve sanatıdır (Helms, 1998).

Türkiye'de Kent Ormancılığının Gelişimi ve Durumu

Kent ormancılığı, kavram olarak Türkiye'ye gelişmiş ülkelere nazaran daha geç girmesine karşın konu ile ilgili çalışmaların daha öncelere dayandığı bilinmektedir. Türkiye'de kentlerdeki ağaçlandırmalar ile ilgili ilk kayıtlar 500 yıl öncesine (Asan ve Uzun 1994) uzanmakla beraber, sistemli çalışmalar Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kuruluş yıllarında başlamıştır (Uzun, 2007).

Osmanlı İmparatorluğu'nun yükselme evrelerinde (1450-1530) İstanbul'da meydana getirilen ya da düzenlenen kent koruları en bilinen örneklerdir (Uzun ve diğ. 2007). Fatih Sultan Mehmet'in 1458 tarihinde İstanbul boğazının ilk bahçesini Beykoz'da kurmuştur (Tokad bahçesi). Kanuni Sultan Süleyman'ın 1562 tarihinde diktirdiği serviler günümüzde anıtsal niteliğe ulaşmıştır. Osmanlı döneminde bilinen ilk kent ormanı 1450 - 1500 tarihleri aralığında İstanbul'da Haliç sırtlarında kurulmuştur. Bu dönemki çalışmalar Fatih Sultan Mehmet tarafından diktirilen servi ağaçları ile sürmüştür. Kasımpaşa-Hasköy civarındaki tersane alanına 12 000 adet satrançvari biçiminde ağaçlar dikilmiştir. Bu çalışmaları, XVII. yüzyılın sonlarında ve XVIII. yüzyılın başlarında (Lale devri) İstanbul'un çeşitli bölgelerinde estetik ve rekreasyonel hedeflerle oluşturulan korular ve kasırların bahçelerinde kurulan plantasyonlar ile bu çalışmalar devam etmiştir. Benzer çalışmalar diğer büyük Anadolu kentlerinde de kısmen uygulanmıştır. Türkiye'de Cumhuriyetin kuruluşundan sonraki dönemde Atatürk'ün isteğiyle başkent Ankara'da oluşturulan Atatürk Orman Çiftliği cumhuriyet dönemi kent ormanları çalışmalarına güzel bir örnektir. Benzeri çalışmaları, İstanbul'daki Florya Atatürk Ormanı, Balıkesir'de Değirmenboğazı, Eskişehir'de Kocakır, Konya'da -Meram ile devam etmiştir (Dirik ve Ata, 2005).

Ülkemiz için yeni bir kavram olduğunu ifade edilen kent ormancılığı kavramı bazı

Türk yazar ve araştırmacılar tarafından da tanımlanmıştır. Bu tanımlardan aşağıdaki örnekler verilebilir;

Saatçioğlu (1978) Kent ormanını, kent içini kabul etmekle beraber, daha çok kent çevresindeki küçük ağaç toplulukları ile orman arasında kalan farklı büyüklükteki yeşil elemanların bulunduğu tüm yapıları içine alan bir kavram olarak tanımlamıştır. Geray (2003) ise kent ormancılığını tanımlamıştır. Geray, tekil ağaçtan, ağaç gruplarına ve orman ekosistemine varıncaya kadar tüm yeşil yapıların kent halkına sunduğu ürün ve hizmetlerin toplum yararına yönetilmesi olarak tanımlamıştır.

Kent ormanı, kent ekosistemi içinde veya çevresinde kent kimliğine, dokusuna ve kentlinin yaşam kalitesinin yükselmesine hizmet eden yeşil alanlardır (Coşkun ve Velioğlu, 2004).

Kent ormancılığı, ormancılığın özel bir dalı olup disiplinler arası bir yaklaşımı gerektirdiği görüşünün savunan başka bir yorumda ise; kent ormancılığının peyzaj düzenlemesi, belediyeye ait su havzaları, yaban yaşam habitatları, açık hava rekreasyonu gibi konulara ilişkin çeşitli etkinlikleri de içerdiği ifade edilmiştir. (Akesen ve ark., 1996)

Kentleşme sonucu doğal alanlardan yapay alanlara olan geçiş Türkiye'de de kent yeşiline olan ilgi ve talebi artırmıştır. Ülkedeki kentsel alanlarda ağaç materyalinin kullanımı eskilere dayanmakla beraber Orman Bakanlığı ve bağlı kuruluşlarının sistemli çalışmaları 1960'lı yılları bulurken, kent ormanı kavramının kullanımı ise 1980'li yıllarda başlamıştır (Öner ve diğ., 2007). Kentlerdeki rekreasyonel taleplerin artması kent yeşil alanlarına olan yönelimi artırmıştır. Bunun bir sonucu olarak, özellikle nüfusun yoğun olduğu kentlerde, kent içi ve civarı ormanlar yoğun insan baskısı altına girmiştir. Nüfusun büyük çoğunluğunun kentlerde yaşadığı Türkiye'de, plansız kentleşme sonucu kaybedilen yeşil alanlar, toplumun beden ve ruh sağlığı konusunda yaşadığı problemleri artırmıştır (Uslu ve Ayaşlıgil, 2007). Tüm bu etkenler,

bu tür yeşil alanların halkın kullanımına uygun hale getirilmesi ya da yenilerinin hazırlanmasını kaçınılmaz hale getirmiştir.

Bu bağlamda kentsel açık alanların planlanması ve yol kenarlarının ağaçlandırılması konularında birçok uygulama yapılmış, kent içi ve çevresindeki yeşil kuşakların planlanmasına yönelik ilk amenajman-silvikültür planları 2001 yılında İstanbul kenti korularında gerçekleştirilmiştir (Asan ve diğ., 2010). Toplam 13 koruda biyolojik sürekliliğin bütüncül yaklaşımla gerçekleştirilmesine yönelik olarak düzenlenen planlarda bir taraftan mevcut yapının korunup geliştirilmesi sağlanırken, diğer taraftan bu alanlardan sağlanan sosyal fonksiyonların sürekliliği garanti altına alınmaya çalışılmıştır (Asan ve Özdemir, 2002).

Kentlerde yeşil alanlara olan ihtiyacın artması ve beklenen faydaların çeşitlenmesi belediyelerde olduğu kadar Orman ve Su İşleri Bakanlığı tarafından da önemsenmiş ve konu ile ilgili ülkemizdeki çalışmalara hız verilmiştir. Bu kapsamda, Orman Genel Müdürlüğü'nün 2003 yılında uygulamaya koyduğu "Kent Ormanı Projesi" uygulanmaya başlamıştır. Bu proje ile resmi kaynaklara göre 127 adet kent ormanının kuruluşu gerçekleştirilmiş ve tüm kentlerde halkın hizmetine açılmıştır (URL2, 2014; Atmış, 2016)).

Kent ormanlarının yönetimi 2013 yılından önce OGM Eğitim Dairesi Başkanlığına verilmiştir (Atmış ve Günşen, 2015). Ancak daha sonra bu kurumlara dair teşkilat yapılarında meydana getirilen değişikliklerin ardından, kent ormanlarının yönetimi Orman Genel Müdürlüğüne bağlı Odun Dışı Ürün ve Hizmetler Dairesi Başkanlığına devredilmiştir.

Kent Ormanlarının Hukuki Statüsü

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının (1982) 169. Maddesinde Devlete ait ormanların devlet eliyle yönetilmesi ve işletilmesinin esas olduğu ve Devlet ormanlarının zamanasımı ile mülkiyetinin devronulamayacağı ifade edilmiştir. Ormanlar kamu yararı dışında irtifak hakkına

konu olamaz ve ormanlara zarar oluşturacak herhangi bir fiile mücadele edilemez. Ormanların tahrip olmasına yol açacak herhangi bir siyasi propagandaya izin verilemez. Orman suçları için genel yada özel bir af çıkarılamaz. Ormanların yakılması, yok edilmesi veya alanın azaltılmasına neden olan suçlar genel yada özel af kapsamında değerlendirilemez (Ayanoğlu, 1994).

Ormanlar, 6831 Sayılı Orman Kanunu'nda (Md 4) mülkiyet ve idare bakımından; Devlet ormanları, Hükmi şahsiyeti haiz amme müesseselerine ait ormanlar ve Hususi ormanlar olarak üçe ayrılmış; vasıf ve karakter bakımından da; Muhafaza ormanları; Milli parklar, İstihsal ormanları olarak da yine üçe ayrılmıştır. Orman mevzuatımızda bu ayrımların dışında farklı orman tipi belirlenmemiştir.

Kent ormanı ya da kent ormancılığı terimi dünyadaki ormancılık ve çevrecilik anlayışı ile birlikte gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde de tartışılan bir kavramdır. Ülkemizde de henüz tam olarak yerleşik ve amaca uygun bir sisteme oturmadığı için kent içi ve civarındaki yeşil alanlar farklı idarelerin kontrolünde bulunmakta ve bu nedenle yönetim açısından karışık bir tablo ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde kent içinde veya civarında bulunan yeşil alanlar üzerinde söz sahibi idare sayısı 11 başlıkta toplanmıştır. Bunlar; Belediyeler, Orman ve Su İşleri Bakanlığının bağlı kuruluşu Orman Genel Müdürlüğü, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Karayolları Genel Müdürlüğü, Milli Savunma Bakanlığı Genel Kurmay Başkanlığı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, İçişleri Bakanlığı, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı Atatürk Orman Çiftliği Müdürlüğü, Boğaziçi İmar Yüksek Koordinasyon Kurulu, Vakıflar, Üniversiteler, Ortak İdareler (Elvan, Velioğlu 2004).

Türk mevzuatında kent ormanı kavramının temelleri incelendiğinde ise, yasal olarak ilk görünüm şeklinin orman mevzuatının bir parçasını oluşturan Milli

Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik ile ilgili 4122 sayılı Kanunu'nda olduğunu ifade etmek mümkündür. Bahsedilen kanun maddesinde ağaçlandırma ve erozyon kontrolü seferberliğine katkı sağlayacak devlete ait kurum, kuruluşlar yanında tüzel kişiler ile yapmakla görevli oldukları yükümlülükler sunulmuştur (md 4). Kanunun konuyla ilgili uygulaması Milli Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Seferberlik Yönetmeliği'nde de düzenlenmiştir (yönetmelik md 9). İlgili kanun maddesi incelendiğinde “kent ormanı” terimi zikredilmeden kent ormanı kavramı içinde ele alınabilecek orman alanlarının kurulmasının yasal zorunluluk olduğu ortaya çıkmaktadır. Özellikle belediyelere dair hüküm bunun açık bir kanıtıdır. Kanunda ilgili kurum ve kuruluşların kurmak zorunda olduğu ormanlar isimleri ve kuruluşları ile birlikte belirtilmiştir¹; aşağıda belirtilen ormanların çoğunun şehir sınırları içerisinde kurulabileceği açıktır. Ayrıca 24.03.2001 tarihli “AB Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye ile ilgili programında kent ve hatıra ormanlarının kurulmasının özendirileceğine dair ifadeye rastlanır (Coşkun ve Velioğlu, 2004).

Bunların dışında 2004-2023 yılları arasında Türkiye ormancılığının genel politikasının belirlendiği Ulusal Ormancılık Programı'nda “Orman Alanlarının Genişletilmesi” konusunun alt bölümünde “..yerleşim alanlarının etrafında kent ormanlarının geliştirilmesi ve yaygın hale getirilmesinden bahsedilmektedir.

Yukarıda ifade edilen gelişmelerin ardından “kent ormanı” terimi mevzuatımızda ilk defa, 5531 Sayılı Orman Mühendisliği Orman Endüstri Mühendisliği ve Ağaç İşleri Endüstri Mühendisliği

¹ Belediyeler; Belediye Ormanları
Milli Eğitim Bakanlığı; Okul Ormanları
Diyanet İşleri Başkanlığı; Diyanet Ormanları
İçişleri Bakanlığı; Özel İdare Ormanları ve Emniyet Ormanları
Üniversiteler; Üniversite ve Fakülte Ormanları
Milli Savunma Bakanlığı; Ordu Ormanları
Köy tüzel kişilikleri; Köy Ormanları

Hakkında Kanununun² Orman Mühendislerinin faaliyet konularını sıraladığı bölümünde ifade edilmiştir. İlgili maddede “kent ormancılığı çalışmaları, orman çevre düzenlemesi, orman alanlarında çevresel etki değerlendirmesi faaliyetlerini yapmanın” mesleğin konuları arasında olduğu belirtilmiştir.

Ancak kent ormanının hukuksal tarifi ise, ilk kez mülga yönetmelik³ Mesire Yerleri Yönetmeliğinin 4/ğ maddesinde yapılmıştır. Bu tanıma göre;

“Kent ormanı; Geleneksel piknik anlayışının dışında, daha çok ormanların sağlık, spor, estetik, kültürel ve benzeri gibi sosyal fonksiyonlarını halkın hizmetine sunan, aynı zamanda teknik ormancılık faaliyetleri ile yöredeki flora ve faunanın da tanıtılması amacıyla metropoller, iller ve büyük ilçeler gibi yerleşim yerleri bitişiğinde veya civarında düzenlenen alanlar” olarak tanımlanmıştır.

Bu Yönetmelikte orman içi dinlenme yerleri ve kent ormanları ayrı ayrı kategorize edilmiştir (Md 5).

Orman içi dinlenme yerinde; “giriş kulübesi, otopark, piknik üniteleri masa, ocak, tuvalet, çeşme, büfe, kamelya, yağmur barınağı, kır gazinosu veya lokantası, çocuk oyun alanları ve mini spor alanlarına” izin verilirken;

Kent ormanında; “giriş kulübesi, otopark, ziyaretçi tanıtım merkezi, yürüyüş yol ve patikaları, çocuk oyun alanları, mini spor alanları, doğal gezinti köprüleri, büfe, kır kafeteryası, gözlem kulesi, seyir terasları, oturma grupları, dinlenme alanları, yağmur korunakları, arboretum, ormancılık uygulamaları tanıtım alanları, flora ve fauna tanıtım alanları, çeşme, tuvalet, doğal ve yapay su göletleri, yerel halkın ürünlerini sergilediği geçici sergi alanları, alışveriş ünitesi gibi tesisler ve donatılar” bulunabileceği ifade edilmiştir. Yönetmeliğin 11. maddesinde kent ormanlarında ateşli piknik yapılamayacağına da altı çizilmiştir.

2009 yılında yürürlüğe giren Orman, Orman Endüstri ve Ağaç İşleri Endüstri Mühendisleri İle Serbest Meslek Bürolarının Çalışma Alanlarına Dair Yönetmeliğinin⁴ 62. Maddesinde ise kent ormancılığı çalışmalarının neyi karşıladığı açıklanmış buna göre kent ormancılığı çalışmaları, *orman ekosistemlerinin işlevsel değerlerinin topluma aktarılması* şeklinde ifade edilmiştir.

Günümüzde yürürlükte olan Mesire Yerleri Yönetmeliği⁵ ise mesire yerleri tiplerini yeniden belirlemiş, bu bağlamda kent ormanını da yeniden açıklamıştır. Söz konusu yönetmeliğe göre A, B ve C tipi mesire yeri tanımlanmış ve bunlara ilaveten D tipi için ise kent (şehir) ormanı tanımı yapılmıştır. Aslında yönetmeliğin kanuni dayanak maddesi ve ilgili hükümleri irdelendiğinde D tipi kent ormanının da bir mesire yeri tipi olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre D tipi kent (şehir) ormanında gerçekleştirilebilecek faaliyetler ve fonksiyonlar ise;

- Ormanların öncelikle sağlık, spor, estetik, kültürel ve sosyal fonksiyonlarını halkın hizmetine sunulması,
- Ülkenin güzelliğine katkı sağlayarak, halkın farklı spor ve dinlenme ihtiyaçlarının karşılanması,
- Turistik amaçlı eylemlere imkan verilmesi,
- Teknik ormancılık faaliyetleri ile flora ve faunanın da tanıtımı yapılmalı, genç nesile orman sevgisinin ve bilincinin verilebilmesi amacıyla izcilik vb. faaliyet ve etkinliklerin yapılmasıdır.

Kent ormanı kapsamında yapılabilecek tesisler ise; “kır lokantası, kır kahvesi, kültür evleri, yöresel ürün sergi ve satış yeri, amfi tiyatro, çeşitli mini spor alanları ve diğer rekreasyonel yapı ve tesislerdir”.

Kent ormanlarının temel hukuki statüsü ile ilgili olarak ise, mesire yerlerinin 6831 Sayılı Kanun’un “Milli Parklar” başlığı altındaki 25. maddesinde⁶ düzenlenmiş

² 5531 SK. Md 4, a/17

³ 30.09.2006 tarih ve 26305 Sayılı

⁴ 10.10.2009 tarih ve 27372 sayılı

⁵ 05.04.2013 tarih ve 28578 Sayılı

⁶ VI. Milli parklar:

olması ve Mesire Yerlerine Dair Yönetmeliğinin de dayanak hükmünün kanunun 25. Maddesine atıf yapması sebebiyle kent ormanlarının Milli Park olup olmadığı da tartışılabilir. Bu konuda 6831 Sayılı Kanun'un 2, 25, 111 ve 2873 Sayılı Milli Parklar Kanunu'nda ifadelerin ve tanımların iç içe geçmiş olması ve bir kavram karmaşası yarattığını belirtmek mümkündür. Özellikle Milli Parklar Kanunu'nda mesire yerlerine dair bir tanım bulunmazken Milli Parklar Yönetmeliğinde "orman içi dinlenme yeri" tanımı ve ayrılma kriteri belirtilmiştir⁷. Bütün bunlar bir arada değerlendirildiğinde 6831 Sayılı Kanunun "Milli Parklar" başlığı altındaki 25 maddesinin lafzi yorumu ve madde başlık ilişkisinden Kent Ormanlarının da Milli Park statüsünde olabileceği anlamı çıksa da Milli Parklar Kanununun korunan alanları sıraladığı amir hükümleri ve Milli Parklar ile korunan alanların temel seçim kriterinin öncelikle koruma amaçlı olması ve kent ormanlarının ise daha çok hizmete yönelik belirlenmesi nedeniyle kent ormanlarının milli park statüsünde olmadığı yorumunu yapmak mümkündür.

Kent ormanı kavramı 6831 Sayılı Orman Kanunu açısından irdelendiğinde ise, 2014 yılında yapılan madde değişiklikleri neticesinde ek 14. maddesinde⁸ şehir

ormanı" ifadesine rastlanılmaktadır.⁸ İlgili maddeye göre şehir ormanlarında ve kanunda sayılan diğer alanlarda yapı ve tesisler için gelişme planlarına uygunluk belirtilmiş ve bu sahalarda imar planı şartının aranmayacağı vurgusu yapılmıştır.

Kent ormanının düzenlendiği bir diğer kanun ise 31.10.1985 Tarih 3234 Sayılı Orman Genel Müdürlüğü Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkındaki Kanundur. Kanunun 2. Maddesindeki ç bendinde, mesire yerlerinin, kent ormanlarının, ağaç parkı alanlarının, orman içlerindeki biyoçeşitlilik koruma alanlarının, model ormanların ve muhafaza ormanı sahalarının ayrılmasının, korunmasının, işletilmesi ile işlettilmesinin Genel Müdürlüğün görevleri arasında olduğu belirtilmiştir. Aynı kanunun 14/A maddesinin ç bendinde ise kent ormanlarına dair bu görevlerin sağlanmasının Odun Dışı Ürün ve Hizmetler Dairesi Başkanlığına ait olduğu ifade edilmiştir. İlgili daire başkanlığının kent ormanlarının yanı sıra mesire yerleri ve ağaç parkları da sorumluluk alanının içerisinde yer almaktadır.

Orman Genel Müdürlüğünün kent ormanlarında ve mesire tiplerinde kanunun ve ilgili mesire yerleri yönetmeliğinin nasıl uygulanacağına dair 31.12.2014 tarihinde Mesire Yerleri Uygulama Tebliğ hazırlanmıştır. Bu tebliğe göre, zorunlu durumu dışında A ve B tipi mesire alanları için en az 2,0 Ha., en çok 50,0 ha., C tipi mesire alanları en az 1,0 Ha. en çok 20,0 ha., şehir ormanı en az 5,0 Ha., en çok 300,0 ha alanın ayrılması mümkündür. Ayrıca en az

Madde 25 – (Değişik : 23/9/1983 - 2896/15 md.)
"Orman Genel Müdürlüğü; mevki ve özelliği dolayısıyla lüzum göreceği ormanları ve orman rejimine giren sahaları; bilim ve fennin istifadesine tahsis etmek, tabiatı muhafaza etmek, yurdun güzelliğini sağlamak, toplumun çeşitli spor ve dinlenme ihtiyaçlarını karşılamak, turistik hareketlere imkan vermek maksadıyla, milli parklar, tabiat parkları, tabiat anıtları, tabiatı koruma sahaları ve orman mesire yerleri olarak ayırır, düzenler, yönetir ve gerektiğinde işletir veya işletirir".

⁷ 12.12.1986 tarih19309 Sayılı Milli Parklar Yönetmeliği

"Orman İçi Dinlenme Yeri Kriterleri"

"Madde 8 - Orman içi dinlenme yeri olarak ayrılacak yerler";

"a) Mahalli seviyede açık hava rekreasyonu yönünden değişik ve zengin özelliklere sahip olmalıdır".

"b) Alt yapı imkanlarına sahip olmalıdır".

"c) Kaynak bütünlüğünü sağlayacak büyüklükte olmalıdır".

"d) Orman rejimine tabi olmalıdır".

⁸ Ek Madde 14 – (Ek: 10/9/2014-6552/90 md.)

"Orman veya orman rejimine tabi alanların; mesire yeri, şehir ormanı, millî park, tabiat parkı, tabiat anıtı, yaban hayatı koruma ve geliştirme sahaları ve avlak olarak ayrılan kısımlarında, orman koruma ve yangınla mücadele için yapılacak yapı ve tesisler ile idarenin ve ziyaretçilerin zaruri ihtiyaçlarını karşılayacak olan taban alanı 250 metrekareyi ve kat adedi bir bodrum kat ve çatı arası hariç ikiyi geçmeyen yapılar uzun devreli gelişme planlarına veya gelişim ve yönetim planlarına göre yapılır. Bu alanlar için imar planı şartı aranmaz".

42 kalem yapı ve tesisin⁹ yapılabilmesi söz konusu olduğu gibi bu yapı ve tesislerin içinde ev, teleferik, yüzme havuzu ve spor tesisleri destek binası vs gibi amacını aşan yapı ve tesislerin olduğu da görülmektedir. Bunların yanı sıra yürürlükteki Mesire Yerleri Yönetmeliğinde belirtilmemesine rağmen ilgili tebliğde kent ormanlarında Bölge Müdürünün oluru ile (Madde 11/(8) ateşli piknik yapılabileceğinin ifade edilmesi, mülga mesire yerleri yönetmeliğinde (30.09.2006 tarihli www.resmigazete.gov.tr) ise kent ormanlarında ateşli pikniğin açıkça yasaklanmış (madde 11/c) olması göz önüne alındığında kent ormancılığı amacıyla bir eksen kayması olduğu iddia edilebilir.

Sonuç ve Öneriler

Kent ormanlarının ya da diğer adı ile şehir ormanlarının kanuni açıdan bir tanımı bulunmamakla birlikte kanunlarda sadece adının geçtiğini ifade etmek mümkündür. Belirtildiği üzere ilk defa mülga mesire yerleri yönetmeliğinde tanımlanmış ve geleneksel piknik anlayışı dışında olduğunun altı çizilerek halkın spor, sağlık ve rekreasyon ihtiyacını karşılayacak ormanlar olarak açıklanmıştır. Bu ormanların planlanmasının temel gayesi; şehir hayatından bunalmış insanların doğa ile iç içe kalabilecekleri sakin ve huzurlu ortamların oluşturulmasıdır. Ancak daha sonra yeniden düzenlenen mesire yerleri yönetmeliğinde kent ormanı tanımında

kapsamlı bir değişiklik yapılmış, geleneksel piknik anlayışı ifadesi çıkarılarak, önceki tanıma ilaveten turistik faaliyetler, izcilik, doğa yürüyüşü, bisiklet, binicilik ve benzeri etkinlikler yapılması şeklinde genişletilmiştir. Bununla da yetinilmeyip çıkarılan uygulama tebliğinde 42 kalem yapı ve tesis belirlenmiş ve 43. kalem ise benzeri yapı ve tesisler diyerek durum ucu açık bir hale getirilmiştir. Yine yukarıda da belirtildiği üzere kent ormanlarında ateşli pikniğin önü açılarak tamamen amacından sapmış bir hal almıştır. Kaldı ki son uygulama tebliği ile mesire yerleri tipleri uygulamalarının neredeyse birbirinden farkı kalmamış, A tipi mesire yerleri için 54, B tipi için 46, C tipi için 30 ve D tipi kent ormanları için 42 çeşit yapı ve tesis belirlenmiştir. Yine tümünde benzeri ifadesi kullanılmış ve yine tümünde “ocak” izni verildiği için ateşli piknik mümkün hale gelmiştir. Özetle kent ormanı olarak ayrı bir tanımlama ve tabela ile ayrılan ormanların diğer mesire yerleri ile amaç uygulama ve halkın yararlanma talepleri arasında önemli fark bulunmamakla birlikte aslında bütün mesire alan tiplerinin kent ormancılığına hizmet ettiğini belirtmek oldukça mümkündür. Diğer taraftan kent ormanları ya da mesire yerleri uygulamalarının 6831 Sayılı Kanun ile sınırlandırılmış olan ormanlarda tesis ve yapılaşmaya dair hükümlerine aykırılık teşkil ettiği, bu yapı ve tesislerin yönetmelik ve hatta tebliğde düzenlenmesinin söz konusu bile olmaması gerektiğinin altı çizilmelidir. Başta spor, sağlık ve ulaşım tesislerinin 17. madde de belirtildiği gibi uygulanması gerekirken bir tebliğle kanunun dolanılması hukuka aykırı bir uygulamadır. Ayrıca turistik faaliyetlere dair düzenlemenin ise 2634 Sayılı Turizm Teşvik Kanununun 8. Maddesinde olduğu ve bu durumun da kanunilik ilkesinin ihlali olduğu iddia edilebilir.

Kent ormancılığının çalışmada da açıklanan dünyadaki örneklerine bakıldığında ülkemizdeki anlayışın aksine kent içlerinde oluşturulan yeşil kuşakların ve geniş parkların bu amaca hizmet ettiği

⁹ “Tebliğ Madde 8 Şehir Ormanlarında Yapılacak yapı ve Tesisler :1. Amfi tiyatro 2. Araç yolu 3. Bekçi kulübesi 4. Bisiklet parkuru 5. Büfe 6. Çeşme 7. Çevre ihata 8. Çocuk oyun alanı 9. Depo 10. Doğal gezinti köprüsü 11. Doğal ve yapay su göletleri 12. Doğa yürüyüş alanı 13. Flora ve fauna tanıtım alanı 14. Fosseptik 15. Giriş kontrol binası 16. Gözlem kulesi 17. İbadethane 18. İdare ve ziyaretçi binası 19. İzicilik faaliyet yerleri 20. Kameriye 21. Kır kahvesi 22. Kır lokantası 23. Kültür evi 24. Macera Parkı 25. Manej ve hayvan barınağı 26. Manzara seyir terası 27. Mini spor alanları 28. Ocak 29. Ormancılık uygulamaları tanıtım alanı 30. Otopark 31. Patika 32. Paintball alanı 33. Pergola 34. Spor tesisleri destek binası 35. Su deposu 36. Süs havuzları 37. Yağmur barınağı 38. Yöresel ürünler satış yeri 39. Teleski ve teleferik hattı 40. Tuvalet 41. Yüzme havuzu 42. Flora ve fauna tanıtım alanı 43. V.b.”

görülmektedir. Ülkemizde kent ormancılığı her geçen gün devlet ormanlarının sırtına binen bir yük olmakla birlikte, halkın talepleri bahane edilerek içinde yapı ve tesis çeşitliliği artırılmak suretiyle devlet ormanlarının tahrip edilmesine vesile olmaktadır. Ancak yine eleştirilmesi gereken bir diğer husus ise, kent insanının yönetiminden sorumlu belediyelerin ve il özel idarelerinin kent içlerinde kent ormanı ihtiyacını karşılayacak alanları oluşturulmasından ve orman idaresi ile müşterek uygulamalardan kaçınmasıdır. Kaldı ki belediyeler bu sorumluluklarından kaçındığı gibi mesire yerlerinin de en büyük işletmecisi konumundadır. Bu durumun Belediyeleri kolaycılığa ittiğini ve gelişmiş ülke ve şehirlerde kurulan kent ormanı örneklerini yeterince incelemediklerini ve uygulamadıklarını belirtmek mümkündür.

Devlet ormanları içinde planlanan kent ormanları konusunda ise, bu sahaların 6831 Sayılı Orman Kanununda vasıf ve karakter bakımından 4. tür olacak şekilde düzenlenmesini, bu sahaların sağlık, spor, eğitim ve rekreasyonun dışında hiçbir amaca hizmet etmemesini, yapılacak yapı ve tesislerin mecburi idare ve güvenlik binaları ile sınırlandırılmaları gerekmektedir. Özellikle yaşanan son gelişmeler neticesinde, kent ormanları ve mesire yerlerinin amacı dışında kullanılması sebebiyle ormanların ve doğal hayatın tahrip olmaması için, kent ormancılığın yerel yönetimler ve orman idaresi ile müşterek bir şekilde kent içlerinde ve devlet ormanlarına en az yükü getirecek sosyal ve çevresel fonksiyonların birincil amaç olduğu şekilde planlanması gerekmektedir. Yine bu sahaların tabi olacağı hukuki statü için ise yerel yönetimler vasıtasıyla kurulan kent ormanlarının 6831 sayılı Orman Kanununun 3. Maddesi¹⁰ gereği

¹⁰ “Madde 3 – Buldukları mevki, vaziyet, haiz oldukları hususiyet noktasından memleketin ve halkın menfaat, sıhhat, selametine yarıyacak veya tarihi, bedii veya turistik kıymeti bakımından muhafazası gereken, gerek Devletin ve gerek eşhasın hususi mülkiyetinde veya hüküm ve tasarrufu altında bulunanyerlerin orman rejimine alınmasına Ziraat veya Maarif Vekaletleri veya Turizm Umum Müdürlüğünün teklifi üzerine

orman rejimine alınması önerilebilir. Diğer taraftan kent ormanlarının söz konusu kullanım anlayış ve algısı nedeniyle de topluma fayda sağlayacak estetik ve çevresel faydaları olan sahaların kent ormanı olarak planlanmasından da kaçınılmaktadır. Çünkü bir yere kent ormanı demek onu toplum için hali hazırdaki kullanım şekilleri ile kullanılır hale getirmek değildir. Bu yapıdaki bir yeşil alanın yarattığı değer onu kent ormanı yapmaya fazlasıyla yetmektedir. Görüldüğü üzere mevcut yasal düzenlemelerin bu konuda yetersizlikleri bulunmaktadır. Yapılacak yeni yasal düzenlemeler için çalışmada üzerinde vurgu yapılan konuların gözetilmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

- Akesen A., Özdönmez M., İstanbullu T. (1996). "Ormancılık Politikası", İÜ Basımevi ve Film Merkezi, İstanbul.
- Atmış, E., Günşen, H.B. (2015). Kent Yaşamında Önemi Anlaşılmayan Bir Değer: Kent Ormanları. Uluslararası Kent Araştırmaları Kongresi. 16-17 Nisan 2015, Eskişehir, Türkiye.
- Atmış, E. (2016). Development of urban forest governance in Turkey. *Urban Forestry & Urban Greening*, 19:158-166.
- Ayanoğlu, S. (1994). Türk Hukukunda Orman Kadastro. *İ.Ü. Orman Fakültesi Dergisi*, Seri B, 44 (1-2), 63-82.
- Asan, Ü., Özdemir, İ. (2002). İstanbul Korularında Konumsal Fonksiyonların Belirlenmesi ve Haritalanması, Orman Amenajmanında Kavramsal Açılımlar ve Yeni Hedefler Sempozyumu, 18-19 Nisan 2002, İstanbul 67-76.
- Asan, Ü., Uzun, A. (1994). Marmara Bölgesinde Doğal Kaynaklar ve Kültürel Mirasımız: Anıt Ağaçlar, Doğal Değerlerin Korunması Kurumlaşma Stratejileri Ulusal Semineri, YTÜ. Oditoryumu, İstanbul.
- Asan, Ü., Özkan, U.Y., Zengin, H., Sağlam, S. (2010). The Functions and Benefits

İcraVekilleri Heyetince karar verilebilir.”

- Expected From the Urban Forest of Istanbul Metropolis, and a Planning Procedure Application in the Validebag Urban Forest: A case study. *Forests for the Future: Sustaining Society and the Environment*. XXIII IUFRO World Congress, 23-28, Seoul, Republic of Korea, s. 471.
- Başel, H. (2007). Türkiye’de Nüfus Hareketlerinin ve İç Göçün Nedenleri, *İstanbul Üniversitesi Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi* ISSN/E-ISSN :1304-0103/Sayı: 53 516-542.
- Beauchemin, C., Schoumaker, B. (2005). Migration to cities in Burkina Faso: Does the level of development in sending areas matter?, *World Development*, Vol. 33, No. 7, s. 11-29.
- Brown, I. (2007), Wisconsin Statewide Urban Forest Assesment: Development and Implementation, MS Thesis, University of Wisconsin-Stevens Point.
- Carter, J. (1995). The Potential of Urban Forestry İn Developing Countries, A Concept Paper, Roma, FAO, Cost Action E12, 1999. Research and Development in Urban Forestry in Europe, Country Reports, ISBN: 9282875784.
- Coşkun, A., Velioğlu, N. (2004). Kent Ormanı Tanımı ve Hukuksal Boyutu, I. Ulusal Kent Ormanlığı Kongresi Bildirileri, s. 19-33, Ankara.
- Demir, K., Çabuk, S. (2010). Türkiye’de Metropolitan Kentlerin Nüfus Gelişimi, *Sosyal Bilimler Dergisi* Sayı:28 Yıl:2010/1, 193-215.
- Dirik, H., Ata, C. (2005). Kent Ormanlığının Kapsamı, Yararları, Planlanması ve Teknik Esasları, *İ. Ü. Orman Fakültesi Dergisi*, Seri B, Cilt 55, sayı 1, 1-14, İstanbul.
- Elvan, D., Velioğlu, N. (2004). Kent Ormanı Yönetiminin Yasal Esasları, I. Ulusal Kent Ormanlığı Kongresi, Bildiriler Kitabı, Ankara.
- Geray, U. (2003). Kent Ormanı ve 2/B İşlemleri, İÜ Orman Fakültesi, İstanbul.
- Gu S., Zheng L., and Yı S. (2007). “Problems of Rural Migrant Workers and Policies in the New Period of Urbanization Resources and Environment, *Chn Popu Res Envi*, 17(1): 1-5.
- Grey, G. W., Deneke, F. J. (1992). Urban forestry, second edition. Krieger Publishing Company, Malabar, Florida.
- Helms, J. A. (1998). The Dictionary Of Forestry. CAB International.
- Işık, Ş. (2005). Urbanisation and Urbanisation Models in Turkey, *Aegean Geographical Journal*, 14, 57-71, Izmir, Turkey.
- Johnston, M. (1996). A brief history of urban forestry in the United States. *Arboricultural Journal*, 20: 257-278.
- Kennedy, B. P., Kawachi, I., Glass, R. (1998). Income Distribution, Socio-Economic Status and Self-Rated Health in the United States: Multi-level Analysis. *British Medical Journal*, 317, 917 - 921.
- Konijnendijk, C.C. (2003). A Decade Of Urban Forestry in Europe, *Forest Policy and Economics*. 7, 173-186.
- Konijnendijk CC, Ricard RM, Kenney A, Randrup TB. (2006). Defining urban forestry a comparative perspective of North America and Europe. *Urban For. Urban Green* 4:93-103.
- Miller, R.W., Richard J. Hauer, R.J., Werner, L.P. (1997). Urban Forestry - Planning and Managing Urban Greenspaces - Third edition ISBN 1-4786-0637-1 USA.
- Nowak, D.J., Crane, D.E. and Stevens, J. C. (2006). Air pollution removal by urban trees and shrubs in the United States. *Urban Forestry & Urban Greening*, 5-123.
- NUFU. (1999). Trees and healthy living. Proceedings of National Conference, Wolverhampton, UK, 17 November 1999. National Urban Forestry Unit, Wolverhampton.
- Ottisch A. (1999). Austria Report. Research and Development in Urban Forestry in Europe. 21-37.
- Öner, N., Ayan, S., Sıvacioğlu, A., İmal, B. (2007). Kent Ormanlığı ve Kent Ormanlarının Çevresel Etkileri. Kasım-2007 Cilt:7 No:2 ISSN 1303-2399

- Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Kastamonu.
- Raundrup, T.B., Konijnendijk, C., Dobbertin, M.K., Prüller, R. (2005). The Concept of Urban Forestry in Europe, *Urban Forests and Trees*.
- Ricard, R.M. (2005). Shade Trees and Tree Wardens, Revising Urban Forest History. *Journal of Forestry* 103(5): 230-233.
- Saatçioğlu, F. (1978). Büyük İstanbul'un Yeşil Alan Sorunları, Sempozyum Kitabı, İ.Ü. Orman Fakültesi, XXII. İstanbul
- Sağlam, S. (2012). İstanbul Metropolündeki Kent Ormanlarının Kullanım Kriterlerinin Belirlenmesi ve Planlama Esasları, İstanbul Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Sangster, M., Nielsen, A.B. and Stewart, A. (2011). The physical (peri)-urban forestry resource in Europe. http://ec.europa.eu/agriculture/fore/events/28-01-2011/sangster_en.pdf.
- UN (United Nations) (2014). World Urbanization Prospects(highlights),Department of economic and Social Affairs, The 2014 Revision. ISBN: 978-92-1-151517-6.
- UNDP (United Nations Development Programme) (2010). Population Distribution, Urbanization, Internal Migration and Development: An International Perspective Department of Economic and Social AffairsPopulation Division United Nations Publication.
- UNFPA (United Nations Population Fund) (2007). Unleashing the Potential of Urban Growth. ISBN 978-0-89714-807-8.
- URL1, (2016). <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21507>
- URL2, (2014). Orman Genel Müdürlüğü, <http://www.ogm.gov.tr/Sayfalar/Ormanlarimiz/MesireYerleri.aspx>.Uslu, Ş. ve Ayaşlıgil, T., 2007, Kent Ormanlarının Rekreatiyonel Amaçlı Kullanımı Ve İstanbul İli Örneğinde İrdelenmesi. YÜ Mim. Fak. E-Dergisi Cilt 2, Sayı 4, 2007 Volume 2, Issue 4.
- Uzun, A. (2007). İstanbul'da Kent Ormanları ve Yol Ağaçlarının Tarihsel Gelişimi ve Aktüel Durumu, Kent Ağaçları ve Süs Bitkilerinde Bakım ve Budama Esasları, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Basımevi, İstanbul.
- Uzun, A., Ekşi, M., Aktaş, Y. (2007). Kent Ormanları ve Gürültü Kontrolü Açısından Önemi, Orman Kaynaklarının İşlevleri Kapsamında Darboğazlar, Çözüm Önerileri ve Öncelikler Sempozyumu Poster Bildiriler Kitabı, İstanbul.
- Vos, P.E.J., Maiheu, B., Vankerkom, J. And Janssen, S. (2013). Improving local air quality in cities: To tree or not to tree? *Environmental Pollution*, Volume 183, December, Pages 113–122
- Zhang, K.H. Song, S. (2003). Rural–urban migration and urbanization in China: Evidence from time-series and cross-section analyses. *China Economic Review* 14, 386– 400.
- ** Bu makale İ.Ü. Bilimsel Araştırma Projeleri Biriminin 29869 sayılı ve “Kent Ormanı Kavramı ve Ekosistem Hizmetleri” konulu proje çalışması kapsamında hazırlanmıştır.